

Budapest

József-körut 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök,
Ilkey László székesfővárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f.,
Vécsey Frigyes máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpóttatnak.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálozási segély fizetnek.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálozási segély fizetnek.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálozási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetnek.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettek 2000 korona halálozási segély fizetnek ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetnek.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak *A)* csoportját, míg azok, akik a *B)* csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az *A)* csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az *A)*, min a *B)* csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük.

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. Egyesületünk választmánya 1902. évi január hó 12-én, vasárnap délelőtt 9 órakor az egyesület hivatalos helyiségeiben választmányi ülést tart. Tekintettel arra, hogy ezen választmányi ülésen több nagyon fontos és ugy az egyesület további fejlődésére, valamint a tagok jogaira nézve is messze kiható ügyek kerülnek tárgyalásra, kérjük a választmányi tagokat, *hogy azon lehetőleg minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.*

Figyelmeztetjük egyúttal a választmányi tagokat, hogy az utolsóelőtti választmányi ülés határozatából kifolyólag, a választmányi ülésekre többé külön meghívadni nem fognak.

Tagok gyűjtése. Az egyesület igazgatósága nagyon időszerűnek véli, hogy a tagok figyelmét ismételve és ezuton is felhívja tagok gyűjtésére. Ránk köszöntött mindenfelé a tél, még pedig elég nagy szigorúsággal. Tudjuk mindannyian, de legkivált a vasuti tagtársak, hogy ez annak az évszaknak a kezdete, amikor a vasuti embernek az élete — a szó szoros értelmében véve — csak máról

holnapra való. Katona a háboruban nem mindig hull olyan szaporasággal, mint ahogyan pusztul a vasuti ember a téli szolgálat viszontagságai közepette.

Ilyenkor lelkiismeretbéli kötelessége minden vasutasnak, hogy ne csak maga járjon elől jó példával, hogyan kell a családot netáni szerencsétlenség esetére a nyomortól megvédeni; hanem járatanabb, tapasztalatlanabb társát is ki kell oktatnia, hogy *milyen nagyon közel laknak itt*, ennél a szolgálatnál, *egymáshoz az élet meg a halál.* Éppen ilyenkor, a zord idők kezdetén, kettős kötelessége minden embernek, minden családapának, hogy életét bebiztosítsa. Hát még mennyire kötelesség ez a vasuti embernek!

Most van a légfőbb ideje, hogy egyesületünk tagjai a maguk ismerősei és barátai körében ismertessék egyesületünk áldásos működését! Most van az ideje, hogy nem csak önmaguk érdekében, nemcsak az egyesület érdekében, de felebaráti kötelességből is tagjaiul nyerjék meg a »Kitartás«-nak rokonaikat és barátaikat.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 51. számában kimutatott segélyösszeg 16.550 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 51. számában kimutatott segélyösszeg 15.426 korona 66 fillér.

Betegsegélyek.

Lapunk 51. számában kimutatott segélyösszeg 5700 korona

Ujabb segély:

711. Till Pál máv. vonatmálházó, Hatvan 30 korona.

Nem egyesületi tagoknak lapunk előfizetési ára — a teljes balesetbiztosítási kedvezménynyel együtt — havonként egy korona, negyedévenként három korona.

Évforduló.

Boldog új esztendőt . . .

Vajjon ki volt az, aki ezt a jókívánságot kitalálta? És miért, mi szüksége lehetett, hogy ezt kitalálja?

Sokszor elgondolkozik az ember az ilyenek felett. Mert az élet, a mindennapi tapasztalás készlettel reá, hogy nyomát keresse, eredetét kutassa annak, aminek meddőségét látja és ami mégis polgárjogot szerzett közöttünk.

Boldog új esztendőt!

Ugyan hány millió meg millió ember kívánt már évszázadok óta és fog talán még évszázadok múlva is kívánni egymásnak boldog új esztendőt, anélkül, hogy az valójában boldog lett volna, vagy majd boldogabbá válnék, mint az előzők mind? Hány ember volt és van a világon, akinek ez a jókívánság igazán hasznára vált volna? Nem-e az élet, nem-e a mindennapi tapasztalás mutatja, hogy mindez a sok jókívánság — csakis jókívánság marad, és semmi egyéb? Hogy az egyik esztendőnek folyása csak olyan, mint a másiké s ha van is különbség a kettő között, hát az sem egyéb, mint hogy az utána jövő valamivel még rosszabb, mint aminő az elmúlt volt?

Tudjuk bizony és érezzük, hogy a dolog lényegét tekintve, az eféle jókívánságok ugyan nem sokat érnek. És mégis ragaszkodunk hozzájuk; sőt hajlandók vagyunk még meg is apprehendálni, ha nem kapjuk őket minél nagyobb mennyiségben és vétket vélünk elkövetni, ha nem osztogatjuk alkalomadtán derűre-borura, boldognak-boldogtalannak, mert hát ez úgy van szokásban, az ember pedig a szokások rabja. Inkább a kisujjába harap, mintsem egy szokástól eltérjen, amelyiket az apjától örökölt. Pedig tudja, hogy ennek a szokásnak igazán semmi haszna a világon.

Azaz, hogy egyesekre talán mégis van valami haszna. Azokra t. i., akiknek minden alkalom jó, hogy belőle hasznot préseljenek, pénzt szorítsanak ki. Nekik nagyon is érdekükben áll, hogy a »boldog új esztendőt« az emberek valahogyan ki ne ejtsék a divatból. Szidják, zsörtölődjenek ellene, veszekedjenek fölötte — csak el ne ejtsék valahogyan. Ám itt nem az évforduló a fődolog, hanem a baksis; a borra való. Mert ha arra kerülne a dolog, hogy a baksis kijár »boldog új esztendő« nélkül is, ők volnának az elsők, akik ezt a sok jókívánást a sutba löknék.

Ezek ellentéte az emberi társadalomnak az a másik fele, amelyik valósággal gyűlöli az évfordulót; mert az neki nem boldogságot, de kiadást, mérget okoz. És itt látjuk megint azt a másik fonákságot, hogy ennek a szokásnak még olyanok is rabszolgái, akik állásuknál, vagyoni helyzetüknél fogva talán első sorban engedhetnék meg maguknak azt a luxust, hogy szakítsanak ezzel a hagyomány-nal. Lévén erre épen nekik a legtöbb okuk. Ám nem teszik. Szidják a »boldog új esztendőt«, káromkodnak miatta s ha kiürült a bugyellárisuk, napirendre térnek a dolog felett — vagy maguk is elmennek »boldog új esztendőt« kívánni, noha igazában egészen mást gondolnak amellett.

Miért? Miért teszik?

Miért történik, hogy országnagyok a fejedelmeiket, politikusok a vezetőembereiket, hivatalnokok a főnököket, munkások a kenyéradóikat, barátok az ismerőseiket, családtagok a családfőket igyekeznek mindenáron meggyőzni arról, hogy ők most csak azért is jobbat kívánnak az illetőknek, mint aminek beteljesedését maguk is hajlandók lennének elhinni? Miért történik, amikor a gratulálók mindegyike nagyon jól tudja, hogy ez az ő jókívánsága ugyan vajmi keveset fog változtatni annak a másiknak a sorsán?

Bizony vajmi kevés esetben az igazi, a nemes érzelmek a rugói ennek a szokásnak! Vajmi kevés esetben érzi a szív valóban, amit az ajkak sokszor elragadó ékesszólással hirdetnek! A már említett haszonleséstől eltekintve, érdek és hiúság az, ami az emberekben ezt az ósdi szokást felszinen tartja. Ha igazak, ha őszinték lennének azok a jókívánságok, csak dicsérni lehetne ezt a szokást; örülni neki, hogy van egy alkalom az évben, amikor embertársainknak, ha már egyebet nem adhatunk, hát a lelkünk javát ajánljuk fel. De már nem így áll a dolog. Ma az esetek túlnyomó többségében a rideg érdek, vagy az emberek hiúsága az a rugó, amely a »boldog új esztendőt« készletet kívánni. Kedvező alkalom arra, hogy kegyeiben járassunk annak, akitől valamit várunk; hogy olyan érzelmeket mutassunk be előtte, amelyek sohasem is lakoztak bennünk; hogy ámitsuk a világot és ámitsuk önönmagunkat. miszerint mi most valami jót, valami szépet cselekedtünk. Ma ebből áll a »boldog új esztendő«. És ezért mondjuk mi, hogy ez egy ósdi szokás, amelyik lejártta magát, idejét multa. Lejáratták azok az emberek, akik visszaéltek vele és visszaélnek még most is.

Mi a magunk részéről csak azt kívánhatjuk, hogy minél előbb muljék el ismét ez a kor és muljék el az emberekből a képmutatás. Akkor önmagától, sok kívánság nélkül is jogaiba fog lépni a *boldog ujesztendő!*

A sáskajárás.

Abban a harcban, melyben a civilizált világ egész anyagi és szellemi tőkéje felhasználásával kénytelen a keztyűt egész mikroszkopikus természeti lényekkel szemben felvenni, melyeknek csupán számukban áll erejük, abban a majdnem nevetséges küzdelemben, mely Uj-Zeelandot és Ausztráliát is a vererek és nyulak tulszaporodása ellen kényszeríti állástfoglalni, nekünk is kijut a szerep.

Minden elemi csapás közt, mely a szántóföldeket és vetéseket fenyegeti, valóban legpusztítóbb a sáskajárás. Kevés tartomány van, mely ment tőle. Még élénk emlékezetben lehet, amikor Délországot látogatták meg a sáskák. Elárasztották a kaukázusi tartományt, tönkre tették a szőlőket és kerteket, elzárták az utczákat, úgy hogy a közlekedés megakadt, megtöltötték a kemenczékét is, úgy hogy napokon át lehetetlen volt bennök sütni, a folyókból pedig, melyeket elborítottak, lehetetlen volt szűrés nélkül egy pohár tiszta vizet kapni.

Georgiában éppen egy uton levő orosz csapattal jöttek szembe, mely feleslegesnek tartotta kitérni előlük, bár akkor már husz négyszögmértföldnyi területet borítottak be. Gondtalanul hatoltak tehát keresztül rajtuk a katonák, de nemsokára a szó szoros értelmében megteltek csuszó-kapaszkodó sáskákkal, melyek felmásztak rájuk, úgy hogy kénytelenek voltak megfordulva szaladásra venni a dolgot, miközben elcsusztak, megsikamodtak a számtalan apró ellenség olajsima testén, mely ropogva zuzódott össze lépteik alatt. Mindazáltal 48 óra hosszat voltak feltartóztatva a sáskák által s egy faluba kellett menekülniük előlük, hol a lakóknak segítettek milliókat megölni közülök s testeiket a szántóföldekre hurczolták trágyának, melyeket előbb már minden fűszáltól s kalásztól megfosztottak s a fák zöld leveleit is teljesen fölemésztették.

E följegyzésekben pedig nincs semmi tulzás. A Tiflisből Potiba vezető vonalat úgy elepték, hogy a közlekedő kocsikat meggátolták a tovább menetben. Dél-Oroszországnak nagy területei úgy meg voltak koppasztva, mintha futó tűz pusztította volna el a növényzetet, s száz és száz koldusbotra jutott paraszt hagyta el otthonát, hogy másutt keresse kenyerét. Csupán csak Kherzon tartományban 50.000 rubelt szavazott meg a kormány a sáskák kiirtására; egy más kerületben három hónapon át minden nap huszezer ember foglalkozott ugyanezzel s az államnak e rendszabályok 200 ezer rubelbe kerültek, nem is számítva a vetések tönkretétele által szenvedett veszteséget.

Nevezetes sáskajárás volt Algirban 1866-ban, amikor az okozott kár 50 millió frankra becsültett s következménye akkora éhség volt, hogy 200 ezer benszülött halt éhen.

Nálunk 1888-ban pusztítottak a sáskák nagyobb mértékben s a hatóságok úgy intézkedtek akkor, hogy a pusztító rovar átvonulási útjára keresztül vont árkokkal tegyenek kísérletet, legalább ezt ajánlották akkor a legjobb védelmi eszköznek.

De az ily árkok nem képezhettek hathatós védelmi eszközt. Független oldalaik nem használtak semmit, mert mint ismeretes, a sáska a ház függélyes falait is megmássza. Még kevésbé gátolhatja a továbbterjeszkedést az árkokba bocsátott víz, — ahol ez lehetséges volt — mert a sáskák széles folyókon is minden nehézség nélkül átkelnek. A Dnyeszteren egy és egynegyed mértföld hosszat láttak sáskákat uszni hét-nyolcz hüvelyk vastag rétegekben. 1875-ben Kansasban milliók keltek át a Pottowatomic folyón és a Missouri különböző mellékfolyóin. Előbb a parton vonultak végig s elérve a vizet, az első sorban levők beleugrottak, az utánuk következők rájuk és így tovább, míg egész hidat képeztek a folyón át s e hidon kelt át a nagy sereg a tulsó partra.

Ugyanitt egyszer azt észlelték, hogy két nagy tábor találkozott szembe, melyek közül egyik kelet felé, a másik nyugat felé vonult. Most mindkettő csatlakozva, északnak fordult s így vándoroltak tovább, míg egy 30 láb széles sziklahasadékhoz értek, amelyet mintegy 6—7 hüvelyk vastag oszlopban vizesésszerű morajjal ugrottak át.

Valószínű, hogy a sáskák vonulási irányát és röplési gyorsaságát a szél iránya határozza meg, ámbar vannak példák, hogy egyenesen szél ellenében is haladtak. Ha nem fuj szél, méhrajként szállongnak a levegőben s eső közeledtére összecsukják szárnyaikat s tehetetlenül hullanak a földre, miközben a kövekhez ütődve, ezerszámra elpusztulnak. Szélviharban szállongó levelekként kavarnak a levegőben, mely óránként négy, de sokszor ötven mértföldre hajtja őket.

Amerikában, különösen Mexikóban, sokkal nagyobb kárt okoz a sáskajárás, mint erre mifelénk. Egy amerikai tudományos társaság 270 pusztító sáskafajt sorol fel, melyek között ott van a rovarcsalád európai ága is. Guatemalában egyetlen birtokon egy éj alatt hetvenezer kávéfát tettek tönkre, úgy hogy egyetlen zöld lomb sem maradt rajtuk.

A jelenlegi sáskajárás Európában 1880-ban vette kezdetét, és nem mint azelőtt, Syria partjairól erős szelek által behozva, hanem Cyprus szigetérről. Azelőtt a török uralom alatt rendszeresen volt a módja sáskák elleni irtó hadjáratnak, hogy az egész lakosságot közmunka címén kényszerítették a peték összeszedésére. Az erélyes Saïd pasa faluról-falura járt s mindenütt sürgette a peték összeszedését azzal a fenyegetéssel, hogy ha minden egyes ember be nem szolgáltat egy kiló petét, újra szélnek ereszti és kiszórja az összegyűjtött petéket.

Az angol kormány hasonló rendszert alkalmazott, de enyhébb alakban. Rendeletet bocsátott ki, hogy minden felnőtt egyén fél kiló sáskapetét köteles beszolgáltatni bizonyos meghatározott helyeken. Akiknek foglalkozásuk nem engedte, hogy személyesen gyűjtsenek, azoknak pénzzel kellett magukat megváltani, aminek azon előnye volt, hogy szegény parasztok jelentékeny keresetforráshoz jutottak ezáltal.

Különös ösztönből a sáska soha sem rakja petéit megművelt földre. Ellepheti seregesen, megkopaszthatja minden zöldjétől, de sohasem hágy rajta tojást, tudva, hogy az emberek keze hamar elzavarná onnét. De ha a szántóföld közepette csak egy tenyérnyi megművelten föld van, oda ezernyi számmal rakja petéit közvetlenül a talaj felszine

alá. Májusban és júniusban van a petelerakás ideje. s ott maradnak jól megóvott biztonságban a következő tavaszig.

Február végén vagy márczius elején, ha már a föld kezd fölmelegedni, a peték kikelnek, millió és millió apró sáska életre támad, hogy megkezdje azonnal a rombolás munkáját. Így a közönséges szürkés-barna sáska márczius 10-ike körül kel ki, petéit májusban rakja le s június végén elhal. A kis vörös sáska április elején kel ki, petéit júliusban rakja le és augusztus elején elhal. A nagy zöld sáska pedig április kezdetén kel ki, petelerakásának és elhalásának ideje július. Végre a nagy világos barna sáska kikelési ideje kora április, petét rak júliusban és augusztusban elpusztul.

A költés helyéül választott talaj kopár, sziklás jellege folytán azonban a leggondosabb utánjárás mellett is a petéknek csak kis részét lehet megtalálni. A megmaradt peték száma oly nagy és a peték összegyűjtésével járó költség oly jelentékeny, hogy a sáskairtásnak ez a módja nem vezet célhoz, nem is említve, hogy ez az eljárás több hasznos rovarot megfoszt táplálékától. Minden körülmények között az a fő, hogy annyi sáskát pusztítsunk el, amennyit csak lehet, még mielőtt petéiket lerakták volna. Erre az éj még alkalmasabb a nappalnál, mert ilyenkor a sáska nem bír repülni addig, míg a nap fel nem szárította harmatos szárnyait, s minthogy ilyenkor a bokrok alatt keresnek menedéket, könnyű őket elpusztítani.

Arábiában különben majdnem minden élő lény ellensége a sáskának. A lovaknak, tevéknek, kutyáknak, hyénáknak, nagy és apró madaraknak, a sástól lefelé a pacsirtáig, kedvencz eledele.

Zenélő halak.

A nép száján igen sok oly mondás forog, amelyiknek nincsen alapja. Ilyen többek között ez is: »Néma, mint a hal«.

Hogy valami nagy zajt nem csapnak a halak, az bizonyos, de azért mégsem némák.

Már Aristoteles, az ó-kori görög bölcs is megírta, hogy vannak halak, melyek kiáltanak és fütyüléshez hasonló hangot hallatnak.

A cigányhal s több válfaja eléggé hallhatóan tiltakoznak azon emberi barbárság ellen, amidőn a forró vízbe hányjuk őket.

A hering »szkrük«-kiáltással adja jelét abbéli fájdalmának, midőn természetes eleméből, a vízből kiemelik.

Nemcsak hogy nem némák tehát a halak, de még olyanok is vannak közöttük, amelyek zeneszerű hangot is hallatnak; ilyen különösen a repülőhal is.

Érdekes megfigyelésről tesz említést egy Shirley Palmer nevű angol tudós.

»Egy este — írja a jeles természetbuvár — két cigányhalat kaptam, melyeket alig egy negyedórával előbb fogtak ki a tóból. Dolgozószobámban egy tál vízbe tettem őket.

Éjfél tájban, amint íróasztalomnál ülve dolgoztam, egyszerre csak tompa, hosszas nyögés vonta magára figyelmemet.

Hasztalanul kutattam át a szobát, nem tudtam felfedezni e különös hangok eredetét.

Végre a sarokban álló kis asztalkához érve felfedeztem, hogy az egyik halam kivetette magát a

tálból, s a padlón elterülve tátott szájjal lihegett és uszohártyáit mozgatva, keservesen nyögött.«

Egy francia természetbuvár négyfajta zenélőhalat ír le, melyek szerinte légtömlőjükből, mint valami dudából kisebb-nagyobb erővel bocsátják ki a levegőt, s ezáltal zeneszerű hangot idéznek elő.

E különös tulajdonsággal mindkét nembeli halak fel vannak ruházva, s a zenélésben leginkább az iváskor tüntetik ki magukat. Ki tudja, nem azért adta-e nekik a természet e különös képességet, hogy az ivás idején a párok könnyebben egymásra találjanak?

E halak, s köztük leginkább a tengerészek által »tengeri sas«-nak nevezett Ombrinak (fészeg uszók) az ivás idejében nagy csapatokba összeverődve, hosszantartó tompa hangot hallatnak, mely még 120 méter mélységből is igen jól kivehető, különösen, ha az ember a hajófenékre illeszti füleit.

A tompa zajba időnként éles sipolás vegyül, mely az orgona hangjához hasonlít. Épen ezért a halászok »orgonistának« is nevezik e halat.

Azt tartják, hogy a sipolás utánzásával egészen közelbe lehet őket csalogatni.

White, amerikai tengerész hadnagy »Utazásom a kínai vizeken« című művében írja, hogy midőn a Cambodia torkolatához értek, egyszerre a tenger fenekéről leirhatatlan hangokat hallottak.

Az orgonához hasonló hangok közé mintha harangkongás, békabrekegés és valami óriás hárfa hurjainak rezgése vegyült volna.

A hajószemélyzet különös ideges félelemmel, de elbámulva hallgatta e szokatlan zenét, mely amint a hajó a folyó torkolatába behatolt, teljesen megszűnt.

Hasonló tüneménynek volt tanuja a déli tengereken maga Humboldt Sándor is. Egy este, midőn a forróság szünni kezdett, s a hajó személyzete a fedélzetre tódult, különös hangok félemlítettek meg őket. Mintha dobpergés hallatszott volna a levegőből. Eleinte a közelben lévő zátonyoknak tulajdonították e zajt. De csakhamar másféle hangok is keveredtek a különös zenébe, mintha gőz sistergett volna ki valami keskeny nyílásból.

A White tengerész-hadnagy által megfigyelt zene eredete ma már nem titok a természetbuvárok előtt. A benszülöttek ugyanis nagyon jól ismerik e lapos, tojásdad alaku halakat, melyek széles, nagy szájukkal bármiféle szilárd anyagokhoz hozzátapadnak. Nagy csapatokban kísérik a hajókat, s annak fenekéhez tapadva idézik elő e különös hangokat, s mulattatják vele a tengerészeket, mintha arra lennének teremtve, hogy az egyhangu tengeri utazás unalmait egy kis változatossággal enyhítsék. A nép *drum-fish*-nek, *dobos-hal*-nak nevezi őket.

Tennant Emerson angol utazó, a midőn Ceylonszigetének északi oldalát kutatta át, hallotta, hogy a Batticaló-tó fenekéről különös zenei hangok szoktak elő törni, melyek nagyon hasonlítanak az eolhárfa (szélhárfa) panaszos hangjaihoz.

A tó környékén lakó halászok megerősítették ez állítást, s azon véleményüknek adtak kifejezést, hogy e hangokat bizonyos kagylós-csigák idézik elő, s azért is ezeket benszülött nyelven, *orieoolooroo-cradoo*-nak vagyis visítókagylóknak nevezték el.

»Az est beálltával, — beszéli Tennant Emerson — amint a hold feljött, a halászokkal együtt csolnakba ültem, s a kijelölt helyre érve, tisztán hallottam az említett hangokat. A víz fenekéről tör-

tek elő, s csakugyan a hárfa hurjainak rezgéséhez hasonlítottak. Hasonló hangot idézünk elő, ha a metszett pohár széleit vizes ujjal dörzsöljük.

Nem egyes hangok voltak ezek, hanem ezer meg ezer különféle hangnak harmonikus össze-
verődése.

Hasonló hangversenynek volt tanuja az egyenlítő körül Thoron A. francia tudós is.

A tudóstársasághoz irt levelében a következőket írja:

»Egy feltűnően mély, hosszúra nyújtott hang vett körül, valamivel távolabb megszámlálhatatlan mennyiségű különféle hangok emelkedtek s olyan összhangba vegyültek, mely a templomi orgona hangjait juttatta eszembe.

A halak naplemente után kezdenek bele az énekbe, s azt csaknem éjfélig folytatják, s annyira a csalódásig híven utánozzák az orgonát, hogy sokszor azt hittem, hogy valami templom ajtaja előtt állok.

Nyilvánvaló, hogy már az ókori tengerészek is észlelték e tüneményt, de annak okát megfejteni nem tudván — a mithologia titokzatos köpenybe burkolódtak.

Innen származhatik a szirének meséje.

Az ókori hitrege szerint a tengeri tündérek bűbajos énekükkel az éj sötétében eltévedt tengerészeket Szicília sziklás partjaihoz csalogatták, hol is azok hajótörést szenvedve elpusztultak.

Orpheus lantjának ellenállhatatlan hangjával mentette meg csábitásaiktól az Argonautákat; Ulisses pedig csak óvatossága által menekült el büvkörüből.

Igen valószínű, hogy a széles szájukkal szilárd testekhez tapadó halak előszeretettel tanyáztak Szicília sziklás partjain, s az ő orgonaszerű zenéjük csalogatta a veszélyes sziklák közé a tengerészeket, s ez lehetett alapja a szirének meséjének.

Az emberiség fejlődése érdekében mindig örömmel üdvözljük a tudományos kutatókat, de elszomorít az, hogy napról-napra foszladozik a költőiség titokzatos köde s csaknem minden újabb felfedezés az ókori szép költészet egy-egy romján emelkedik ki.

Luby Gyula.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Nem kell a búroknak. Az angolok tudvalevőleg ezerszámra hordják tőlünk és hazánkon keresztül az oroszoktól a lovakat, amelyeket a dél-afrikai háború céljaira összevásárolnak. Zágrábban, a pályaudvar közelében vannak az óriási istállóik, ahol az Oroszországból jövő lovakat egy angol bizottság megvizsgálja és átveszi és ahonnan azok néhány napi pihenés után Fiuméba továbbítatnak, a tengeri hajókhoz. Köztudomású dolog pedig, hogy odalent Délafrikában a búrok minden lovukat az angoloktól szedik el. A napokban történt, hogy a zágrábi angol bizottság elnöke, egy ezredes, ott mustrált a lovakat az alacsony kerítéssel körülvett udvaron. Az egyik ló valahogyan nem tetszhetett neki, mert nagyon soká nézegette körül: gyöngének látszott.

— Eh, vigyétek! Tauglich — szolt végre és egyet csapott ostorával a levegőbe.

Ekkor a kerítésen át a néző publikum sorából megszólal egy harsány hang:

— Nem jó! Nem tauglich! Ezt a búrok nem használhatják!

Egy új pótlék. Ugyancsak Zágrábban történt. A mult heti nagy földrengés óta annyi ember van állandóan rettegésben odalent, hogy a máv. alkalmazottak állítólag — remegési pótléket akarnak kérni az igazgatóságtól.

A chinai nemesség az európaítól egészen eltérő, érdekes intézmény. A nemességnek igen sok fokozata van s ha valaki magas fokra jutott: a fiait már csak egy fokkal kisebb nemességre tarthatnak számot, az unokái pedig még egy fokkal kisebbre, úgy, hogy a nemesség végre teljesen megszűnik, hacsak a család valamelyik tagja oly nagy szolgálatokat nem tesz a közügyeknek, hogy előbbre jut a nemességi fokozatban. E böles szokás következtében a chinai nemesség nem feledkezik meg a közügyekről, hanem buzgón versenyez, már csak a saját érdekében is a közügyek terén. A chinai társadalom fölfogása nagyon érdekes abban a tekintetben is, hogy sokkal többre becsüli azokat, akik sohasem voltak nemesek, mint azokat, akik nagy ősöktől származnak, de a családnak nemzedékről-nemzedékre terjedő tétlensége következtében a nemességet elvesztették.

A mocsárláz megszüntetése. Koch Róbert, aki Uj-Guineába ment, hogy ott a malária leküzdését tanulmányozza, tapasztalatait a következőkben foglalta össze: A malária épp olyan természetű, mint más ragadós betegség, például a kolera, a pestis és így a maláriánál is épp a könnyű megbetegedési eseteket kell a legnagyobb figyelemben részesíteni. Ha csak azokkal a betegekkel foglalkoznának az orvosok, akik önként jelentkeznek, akkor a mocsárláz parazitáinak csak egy részét lehetne eltávolítani. A sikeres védekezés tehát megkívánja, hogy a járványsújtotta területen az orvosok minden embert, aki csak félig-meddig is gyanus, megvizsgáljanak, hogy az elrejtett eseteket is fölfedezzék és ártalmatlanná tegyék. Ez az eljárás persze nagyon fáradtságos és időrabló, de a mocsárláz leküzdésére egyedül alkalmas. Koch Uj-Guineában is e szerint az elv szerint járt el és az elért eredményeket ennek tulajdonítja. Meggyőződése, hogy ezzel az eljárással minden mocsárlázos vidéket, ha csak elegendő orvos és chinin áll rendelkezésre, a mocsárláztól teljesen, vagy megközelítőleg teljesen meg lehet szabadítani.

Hig trágya kertészeti czélokra. Különféle hig trágyák vannak, melyeket kertészeti czélokra használni lehet. Valamennyinek nagy előnye az, hogy könnyen csinálhatók, hogy gyorsan hatnak. A legközöségesebb és talán legjobb lúgtrágya a feloldott marhaganaj, melyet úgy állíthatunk elő, hogy 2—3 kilogramm száraz ganajt 1 hektoliter vízben feláztatunk. E hig trágyával különböző növényeken tettek kísérleteket s legjobban az amaryllisra, oleanderre, az orchideákra és fuchsiákra hat. A juhtrágya minőség és hatás tekintetében közvetlenül ehhez csatlakozik. Egy hektoliter vízben 1½—2 kilogrammot kell belőle feloldani. A friss állati vér szintén kitűnő hatással van a növények fejlődésére; a vérből 200 grammot kell csak 1 hektoliter vízzel felhigítani. A nevezett hig trágyákat azonban csak akkor lehet biztos sikerrel alkalmazni, midőn a növények teljes vegetációban vannak. A cserepekben tenyésző növények fejlődését nagy mértékben előmozdítják s a sovány talajt is javítják.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Hosszá!

*Mi von redőt homlokodra?
Hová lett ajkad mosolya?
Talán megérezte lelked,
Hogy a szivem nagyon beteg!*

*Ne fájjon az neked soha,
Hogy a sors hozzám mostoha!
Árva vagyok és elhagyott
Az sem fáj már ha meghalok!*

P. L. G.

Poste restante. (Folyt.)

(Amerikai regény.)

— Irta: John Nobody. —

Eleonora gyorsan megfordult és reggeli pongyolájában, úgy amint volt, felbontott hajjal a falu felé sietett.

Ijedten utána rohantam, és szerencsésen utólértem.

— Az Istenért, hová akar menni, maradjon otthon, önnek nem szabad a házból így távoznia!

— Ereszszen el, — kiáltotta a szegény leány — én elmegyek hozzá, szüksége van segítségemre! — Ezzel ki akarta magát szakítani kezeimből és csak erőszakkal bírtam ismét haza vezetni.

Midőn haza értem vele, az előcsarnokban Maryval találkoztunk, aki hangos sirással jött elénk, már ő is megtudott mindent Jamestől.

— Nézd csak Mary, — mondá Eleonora panaszos hangon — nem engedik, hogy Henryhez menjek. — De azután nem is tett több kísérletet, hogy szabaduljon tőlem. Tagjai elnehezültek, szeme lezáródott és a szánandó leány elájult. Szobájába vittük és lefektettük.

James ezalatt nyugtalanul fel-alá járkált a hosszú csarnokban és többször aggódva kérdezősködött Eleonora állapotáról.

Végre a szobaleány értesített minket, hogy Eleonora magához tért, de nem beszél semmit, csak mereven maga elé bámul.

Ezalatt Argyll ur is haza érkezett s amint leánya állapotáról értesült, azonnal hozzá sietett. A legkiméletesebben és a legnagyobb óvatossággal beszélte el a gyilkosság részleteit és vigasztalni igyekezett leányát; de hasztalan, Eleonorára semmi hatással sem voltak szavai. A leány arcza merev maradt, szemeiben pedig valami különös, mondhatni ijesztő fény csillogott. A nap folyamán a barátok és ismerősök egész serege jött részvétüket nyilvánítani, de Eleonora tudomást sem vett róluk.

— Ha Henry jön, ne titkoljátok el előttem! — Ebből állott egész beszéde, és ezt minduntalan ismételte.

A vizsgálatnál megbízott hivatalos személyek csak késő délután engedték meg a holttest átszállítását Argyll ur házába.

Felszöllitottam Jamest, hogy segédkezzen nekem a halott beszállításánál, de semmi módon sem volt

rábirható, hogy velem jöjjön, e váratlan szerencsétlenség annyira megrendítette, hogy jó magával sem bírt.

Igy tehát magam mentem. Visszajövet sokan csatlakoztak hozzánk, és mire a ház elé értünk a halottal, nagy tömeg verődött össze. Közte egy halovány arczu leányt vettem észre, ki nagyon feltűnő módon viselkedett.

Ugy látszott, mintha a holttesthez akart volna rohanni; de azután nyugodtabb lett és másnak nem is igen tűnt fel, annyira el volt mindenki foglalva az esemény rendkívüliségével. Egy idegen azonban, aki a leányt szintén figyelemmel kísérte, hozzám lépve suttogva mondá:

— Uram, nem találja feltűnőnek az amott álló leány viseletét?

— Éppen azt nézem én is — feleltem meg lepette.

— Nem ismeri? — kérdé tovább.

— Nem, valószínűleg nem ide való.

— Ha nem csalódom, — folytatá az idegen — én már tegnap láttam. Velem utazott ide New-Yorkból, még pedig a szerencsétlen Moreland vonatát megelőzővel. Ugyanazon kocsiban ültünk és már akkor is feltűnt nekem. — Ezalatt bevitték a halottat és az idegennel sem beszélhettem tovább.

A család tagjain kívül mindenkit eltávolítottunk a házból, s azután egy oly jelenet következett, mely mindnyájunk szívét összeszorította és még a sziklából is könnyeket facsart volna.

Argyll ur leányát bevezette a ravatalhoz.

Alig hogy megpillantotta Eleonora a letakart halottat, lerántotta róla a takarót és szivszakgató sikoltással borult reá. Mindnyájan szorongva vártuk a történéndőket, majd ismét felugrott és merev tekintetét ijedten a halottra szegezte. Azután egyszerre ismét oda hajolt hideg vőlegényéhez és ki-mondhatatlan édes gyöngédséggel lépett hozzá.

— Szegény Henry . . . a hajad még most is vizes! Oh ha elgondolom, hogy egész éjjel vert a zápor és én mitsem tudtam róla! Hogy is tudtam én a meleg ágyban aludni, míg te ott feküdtél a hideg éjben! Oh bocsáss meg, hogy aludtam! Bocsáss meg, hisz téged óhajtottalak, vágytalak akkor is, mikor lefeküdtem, mikor imádkoztam! Álmod is csak terólad folyt. Nálad volt lelkem akkor is, téged kerestem, téged ölelt! . . . Oh ha tudtam volna, hogy ott vagy, oda mentem volna, hozzád, ott virrasztottam volna nálad, ölemben pihent volna szegény fejed, nem nyomta volna a kő, nem verte volna az eső egész éjen át! . . . Oh bocsáss meg, hogy nem tudtam, nem éreztem meg, hogy ily közel voltál!

— De tudod-e miért? . . . Bosszankodtam, hogy nem jöttél . . . mily ostobaság volt tőlem! . . . Hogy is jöhettél volna, mikor meggyilkoltak! . . .

E szavaknál a szerencsétlen leány hangosan felkaczagott, mintha nagyon vidám dologról beszélt volna.

Nem volt senki a jelenlevők között, ki össze ne borzadt volna. E kaczagás az örület kitörése volt . . . Argyll ur nem tudta tovább nézni az iszonyu jelenetet és kitértorgott a szobából. Én Marynak szoltam, hogy vessünk véget ennek a borzasztó dolognak és vezessük szobájába Eleonorát.

— Oh ne bántsatok, ne vigyetek el tőle — kiáltott a szegény leány kétségbeesetten.

— Ne félj Henry, légy nyugodt, nem hagyalak el, itt maradok veled — mondá és a holttestet csókolgatta, czirógatta a legnagyobb gyöngédséggel, mintha attól félne, hogy fájdalmat okozhat neki.

Egyszere csak felállott és néhány perczig töprengve maga elé nézett.

— Meggyilkoltak! — mondá s ezzel hirtelen a közelben álló Jameshez fordulva, vad, lángoló tekintettel kérde:

— Mit gondolsz James, ki gyilkolta meg Henryt?!

James rémülten visszatántorodott és levegő után kapkodva karjaimba kapaszkodott, de mielőtt még felfoghattam volna, ájultan terült el a földön...

Igy mult el a nap. Az este újabb megrázó jeleneteket hozott. Megérkeztek a meggyilkolt szülei. Nem nézhettem a szerencsétlenek fájdalmát és ki- osontam a kertbe.

Az izgalmaktól kimerülten az előbb említett nagy tölgyfához támaszkodva megkísérlettem gondolataimat összeszedni, nem is sejtve még, mily fontos szerepe jut e fának a további történet folyamán.

Egyszerre közelgő léptek neszét hallottam. Csakhamar azután egy sötét alak tünt elő a homályból és óvatos léptekkel haladt a ház felé.

Midőn közelebb ért, nagykendőbe burkolt női alakot ismertem fel benne.

Egész közel suhant el mellettem, a nélkül azonban, hogy észre vett volna. Annak a szobának az ablakához sietett, melyben a halott ravatala állott.

Mig ő az egyik ablaknál megállva nagyon sokáig nézett befelé, azalatt én a legnagyobb óvatossággal közelébe igyekeztem jutni, hogy jobban szemügyre vehessem.

Arczát csak egy pillanatra láthattam, de rögtön felismertem benne azt a leányt, kinek különös viselete még a holttest hazaszállításánál feltűnt. Ugy az előbbeni, mint a mostani viselete azt sejteté velem, hogy közte és a gyilkosság között valami összefüggésnek kell lenni.

Ez a gondolat rendkívül felizgatott. Egy óránál tovább maradt a leány az ablaknál, anélkül hogy csak meg is mozdult volna, mindössze néhány-szor mélyen felsóhajtott. Azután megfordult és ép oly nesztelen óvatossággal ugyanazon uton távozott. Alig pár lépésre ment el mellettem s én már keze- met nyújtottam utána, hogy megfogjam; de az utolsó pillanatban mégis meggondoltam a dolgot és elhatároztam, hogy észrevétlenül követni fogom, hátha így többet megtudhatok. Utja a falu felé vezetett. Végre egy mellékutczában egy házba tért, melynek kapuja, szokás ellenére, ily késő este is még nyitva volt. A ház ablakához léptem, melyből világosság sugárzott ki. Az ablakon keresztül láttam, hogy a leány a szobába lépett, hol felső ruháját levette.

Az asztal mellől szegényesen öltözött nő emelkedett fel, s halkan beszéltek egymással valamit.

Miután így megtudtam a leány lakását, azon elhatározással tértem vissza, hogy másnap értesíteni fogom a rendőrséget felfedezésemről, hogy esetleg további kutatásokat eszközöljön.

Midőn a fasorba értem, mely a parkon keresztül Argyll ur házához vezetett, egyszerre Jamest láttam magam előtt. Láthatólag összeresztett, midőn megpillantott.

— Mit keres ön itt? — kérdém kíváncsian.

— Ön az? — hebegte zavarodottan — azt hittem, hogy...

— Hogy valami kisértet, nemde? — vágtam! közbe nevetve.

— Nem vagyok babonás — mondá nyugalmát visszanyerve — csak friss levegőt akartam szivni.

Ezután elváltunk és én szobámba mentem nyugodni, mert már éjfél volt.

* * *

Másnap reggel elhatározásomhoz képest csakugyan egy rendőrtisztviselőt felkerestem, kivel tapasztalataimat közölve, felszólítottam őt, hogy öltözködjék polgári ruhába, nehogy feltűnést keltsen, s azután elvezettem őt a házhoz, hová tegnap a rejtélyesen viselkedő leányt betérni láttam.

Blankville a kisebb faluk közé tartozik, de a vasuti indóház és a környékén lévő gyártelepek folytán nagy kiterjedésű.

Különösen az újabb időben több idegen család is megtelepedett a faluban, minek következtében ott több olyan ház is épült, melyek a közönséges falusi házaktól nagyon is elütöttek. Így az említett ház is háromemeletes volt, s mindössze nyolcz család lakott benne.

Midőn a földszintes lakás ajtaján beléptünk, egy középkorú, szegényesen öltözött nő fogadott és kívánságunkat tudakolta. Mi azonban felelet nélkül a szobában körülméztünk, mely egyszerűen volt berendezve. Az öreg asszonyon kívül azonban más élő lényt nem találtunk.

— Itthon van a leánya? — kérdém végre.

— Talán unokahugomat gondolja uraságod?

— Tehát unokahuga az a fekete szemű, karsu leány!

— Ha Leesyt gondolja, az. Talán valamit meg akar rendelni nála?

Én zavarba jöttem e kérdésnél, de a rendőrtiszt hamar kisegített. Az ő szemei már meglátták az ablaknál lévő varrógépet. Igen, felelte, finom himzésű ingeket szeretnék megrendelni.

— Nagyon sajnálom — felelte az asszony — de ez aligha lehetséges, mert Leesy nincs többé nálam, én pedig nem merek oly finom munkára vállalkozni. Én már csak a vasuti munkásoknak varrok ingeket, mást nem tudnék előállítani.

— Ez bizony kár; de hát hol van Leesy, nem lakik többé itt?

— Ő csak akkor jön hozzám, ha nincs keresete. Szegény mindössze öt éves volt, mikor atyja, a holdogult Sullivan meghalt. Azóta én neveltem és mondhatom, hogy ugy olvas és ir, akárcsak egy kisasszony.

— Ebből még mindig nem tudom, hogy hol van, mondá a rendőrtiszt.

— Egy newyorki divatüzletben dolgozik. Mondhatom, hogy nagyon ügyes leány, csupán varrással négy dollárt keres hetenként, azonkívül lakást is kap egy szép házban. Tegnap egész nap nálam volt, mert vasárnap gyakran kijön hozzám, és csak a reggeli vonattal megy New-Yorkba. Rá akartam ugyan beszélni, hogy ma még maradjon nálam, mert nem a legjobban érezte magát, de hiába. Már egy idő óta nem az a vig, jókedvű leány, mint volt azelőtt. Ugy néz ki, mintha sorvadásba esett volna. Oly izgatott és ideges mindig és a tegnapi gyilkosság is iszonyu hatással volt reá. Bizony, borzasztó is

volt! Egész éjjel nem birtam aludni, folyton azon járt az eszem.

— Talán ismerte Moreland Henry urat, kérdezte a rendőrtiszt.

— Hogy ismertem-e? Mintha a tulajdon fiam lett volna. Itt járt el a házunk előtt, ha Argyll urékhoz vagy szüleikhez a villájukba ment. Leesy is két nyáron át varrt náluk, mikor a család ott a villában lakott. Ott sokat keresett a varrással, és egyszer Moreland Henry ur is nevetve kérde: »No ugyan kisasszony mennyit keresett ma, hogy ebben a forráságban oly szorgalmasan dolgozott«. — Ötven centet, felelte Leesy, de ezt is csak édesanyjának köszönhetem, hogy ilyen jó keresetem van. Ekkor Moreland Henry ur egy tizdolláros aranyat vett ki zsebéből és neki nyújtotta. Csak fogadja el kisasszony, mondá, a nők munkáját oly rosszul fizetik ugyanis, hogy kegyed nagyon is megérdemli ezt a pénzt. Ezért emlegette őt Leesy gyakran és jó szívvvel. Bizony nagyon jószívű ur volt, fel sem foghatom, hogy miért bánthatták szegényt!

Mindketten figyelemmel hallgattuk a bőbeszédű asszonyt, mert beszéde sok homályos körülményre világot vethetett.

Sullivan asszony beszéde közben arra is gondoltam, nem-e volt a szerencsétlen ifjunak valami szerelmi viszonya a csinos varróleánnyal, aki, mikor megtudta, hogy Moreland mást akar nőül venni, megcsalattatása tudatában nem-e ragadtatta magát véres boszura. A jövő pillanatban azonban már letettem erről a gyanuról. Ismertem Henry jellemét és arra nem tartottam képesnek, hogy egy szegény leány tapasztalatlanságát ily módon kihasználja.

A rendőrtiszt még többet is akarván tudni, minden kínálás nélkül széket vett elő és leült.

— Tehát Leesy sokat gondolt Moreland urra, kérde, sokáig dolgozott a családnál?

— Minden nyáron hat hétig, de meg is voltak vele elégedve, mert ügyes és szorgalmas leány volt. Ha most nálam volna, bizonyára nagyon szépen elkészítené az ön ingeit is.

— És mióta tartózkodik New-Yorkban?

— Mult tél óta, épen most lesz egy éve. Nem akartam ugyan magamtól elereszteni, de ő minden áron menni akart, és így végre beleegyeztem.

— Tehát ma reggel is New-Yorkba tért vissza?!

(Folyt. köv.)

Kellett . . .

Szomorúság ütötte fel tanyáját a kis kerti házban. Mintha előre érezné, hogy nem lesz többé vigság e házban.

Mária, az anyja szemefénye készül el a háztól. Olyan nehéz a bucsuzás a megszokott tárgyaktól.

Végig járja az udvart. Minden aprójóság ismeri. A galambok nagy szárnycsattogással repkednek körülötte. A Riska, az az édes kis boczi is rajta felejt a szemét. Az ösztöne sugta-e meg, hogy most utóljára kap azokból a sima kezekből sóskenyeret.

Hej! mert más ám az, azt már ő is tudja, ha a kis gazdasszony simogatja végig, vagy Marcsa kapargatja azokkal a kérges tenyerekkel. Kíerzi ám azt a Riska is!

Szegény öreg Bodri bánatosan kullog nyomában és bizony mintha köny csillogna hűséges, okos szemé-

ben, amint a kis gazdasszonyát látja, hogy csókolja, simogatja a rózsákat, s kedvenc violáit.

— Mária! — hangzott a folyosóról.

Ott is maradt volna talán reggelig is a virágai között, ha az az édes hang nem dorgálná:

— Meghülsz, meglátod csak bajt szerzel magadnak.

— Ne haragudj drága anyácskám, el kellett bucsuznom az én kedvenceimtől.

— Persze hogy el. Elég rossz, hogy el készülsz a háztól. Nincs reá semmi szükség. Itt van a helyed mellettem! Van otthonod, anyád.

— És az önállóság, az emancipáció?

— Mire való az az emancipáció? A leánynak otthon kell!

Igy beszélt a nyugdíjazott főnök özvegye. Igaz, hogy ami a leányára marad, abból meg nem élhet, de mégis, szép leány, szerencséje akadhat.

— Erős vagyok, megpróbálom, mit tesz az idegenbe menni.

Hiába volt az anya kérése, önálló akart lenni.

Korán hajnalban előállott a kis egyfogatu. Olyan szomorú a kis Pomponio is. Kedvetlenül dül neki a rudnak.

— Te is elkisérsz kis mama, csak ne sirj, irok mindjárt. No ne sirj hát édes kis mamám, nem lesz semmi bajom. De látod mennem kell.

Ki tudná egy anya szívét meggyviztálni? Ki tudná az anyai szeretetet megérteni? Senki, csak egy anya!

*

Nagy márványlépcső vezet fel a P. bárónó lakásába. Ugy tűnik fel a virágosszőnyeg Mária-nak, mintha az ő virágos-kertjében járna.

Nesztelenül suhan végig a hosszú folyosón. Egy aranysujtásos inas ébreszti fel álmodozásából.

— Az új kisasszony?

Mária némán bólint, mert hiszen közel áll a siráshoz. Mit is keres ő ezekben a termekben?

Az elveszett boldogságát!

— Erre kérem — szólítja az inas és feltár előtte egy valóságos paradicsomot. Még az angyalok is ott vannak és ugyancsak zajognak.

Meglátják az új jövevényt. Csend lett. Mária nézik. A szemlélés jól végződött.

— Igaz, hogy hosszú, sőt nagyon hosszú haja van — szól Baba baronesz, de szép!

Mária a hang felé fordul és bár a szokatlan pompa és fény minden idegét lenyűgözi, mosolyogva fordul a kis Baba baronesz felé.

— Igen én vagyok az új játszótárs.

Most már odajöttek a többi apróságok is. Mária kedves lényre lebilincselte a gyermekek szívét is.

Ugyan e pillanatban lépett be egy szép barna nő. A bárónó.

Jóságos arcán gyöngédség tükröződik vissza, midőn Mária meglátja.

Egy percze megáll, mintha valami visszatartaná.

— Itt van a kisasszony — rohanták meg a gyerekek.

— Jók legyetek gyerekek, mert csak így fog a kisasszony szépeket mesélni.

— Jók leszünk, szeretjük.

Baba baronesz bátran lépett Mária-hoz és szívélyesen megsókolta.

Az a csók az ártatlan ajakról visszaadta a lelki bátorságát Máriának.

— Szeresse a gyerekeket kisasszony.

— Méltóságos asszonyom . . .

— Olyan, mint az igazi Mária.

— Igazatok van. Legyetek hozzá jők, nehogy a szt. Mária megharagudjon rátok, hogy a név-másához rosszak vagytok. Pá edeseim!

Hogy a bárónó elment, ismét hangos lett a szoba.

Mária kissé kábult volt a szokatlan zajtól.

A nehéz virágillat szinte lenyomasztá a szempilláit. Eszébe jutott az ő kis kertje, ahol az ő édes anyja bizonyára a könnyeivel öntözi a virágokat. Az ő virágai!

Azok nem kábitják el erős illatukkal az embereket.

— Mária, Mária, játszunk! Itt a ló, a csassi, itt van a baba.

Nehezen küzdi le Mária, a szívébe gyült bánatot. Most már neki ezentul nevetni, játszani kell, ha a szíve vérzik is! Mert kell! Egy szó! De milyen horderejű! Oh bár törülte volna ki annak a tudós-nak a fejéből a jó Isten, aki kitalálta. Vagy segiténé meg ezt a sok kenyér után futó nőt!

Kell? Mire való az? Mi kell? Egy hulló csillag? Egy letört virág? Mi kell? Egy lerombolt szent oltár?

Csak egy szó, de megöl egy egész lelkivilágot.

Minek kell azt megérteni egy mélyen érző léleknek?

Minek? Mert élni kell!

— Jönnek a huszárok. — Nagy trombitaszó hallatszott és a kis generális büszkén vezette az ő pej falován, a gépenjáró katonáit.

— Éljen! hurrá! jönnek a huszárok. — Hangzott ismét!

— Egy-kettő, állj! Sorakozz! — Hangzott a kemény parancs.

És amint Mária a pléhkatonákat nézte, a sűrű pálmabokorból valami fényesség csillámlott elő.

Olyan megmagyarázhatatlan izgatottság fogja el és olyan hirtelen kap a szívéhez, mintha valami láthatatlan veszélytől akarná azt megóvni.

— Megijedt kisasszony? Sajnálom — csengett egy férfias, érezes hang és a palma mögül előlépett a csillogó huszár egyenruha.

— Ezek a gyermekeim.

Fürkészve nézte Máriát, olyan műértően, mintha egy paripáról volna szó.

Égő tüzként járta át Mária szívét ez a nézés. Meg lesz-e vajjon elégedve?

— Remélem boldog lesz a házamnál . . .

— Uram . . .

— Nézd papa, a búrok győztek.

— Szép. Majd felkeresem kisasszony, megbeszélni a teendőit. Jónapot.

Hála Isten! Máriát is megmentette egyelőre a további szemlélestől a búrok hangos győzelme.

— Hurrá, hurrá! Mi győztünk, a kisasszony vesztett.

Még egyszer visszafordult P. báró és mosolyogva mondotta:

— Igen, a kisasszony a vesztes és győztes is.

*

Kint, abban az egyszerű falusi kerti házban nagy a csend. A vadszőlővel befutott tornáczon ül a hintaszéken egy gyerek alak.

Hosszu haja palástként takarja be megtört alakját.

— Minden ellenem van, még te is anyám? Hiszen te jó vagy — szólal meg panaszosan.

A hang szintelen, tompa, aminek minden érce elvészett.

Szegény édesanya. Mi lett a szép, erős leányodból!

— Hát most is náthás vagy, hát már sohasem lesz másként? — zugolódott a leány.

— Ne türelmetlenkedjél Máriám, nem lesz így, légy nyugodt.

Milyen jó ürügy a nátha. Nem tudja meg az édes beteg, hogy az ő elvesztését siratja.

— Anyám mond meg, mi lesz velem? — zokogott fel.

— Ne sirj édesem, eljön, meglásd, rövid időn.

— Gondolod? Megérzi-e, hogy várom?

— Meg, hidd el, megérzi.

Mire való a sürgöny, a posta. Azzal lehet az akaratot továbbítani.

— Elég szép leszek-e, ha eljön?

— Nagyon szép.

Hogy tudja egy beteg gyermek az anyai szívet agyonkinozni. Minden szava egy törsturás. Szép? Igen, szép lesz, egy tulvilági angyal. Mivé lett? Miért is nem maradhatsz otthon. Mennie kellett? Mennie a nagy világba?

Hát arra, hogy összetörje az erőtlent a nagy erő.

Emanczipáció! Miért nem gondolsz a gyengére, a lélekből szerető szívre?

Mi szükséged van neked arra, hogy bepiszkold, lekaszáld a női becsületet?

Folytak a napok egymás után. A szomszédok ámulva tapasztalták, hogy a megszokott alakot nem látják a folyosón.

Ámde a Bodrival sehogysem tudtak megaludni, ha úgy estenden beakartak lopózni, kitudni, mi baj van ott a kis kerti házban . . .

*

Szomoruan kongott a lélekharang. Összejött a falu népe. Senkisem hiányzott közülök. Nem hagyta békén a kíváncsiság őket. Kipattant végre hát a féltett titok a kis házikóban.

Sötét borulat takarta el az eget. Olyan sötétség volt, mintha az örök ítélet közeledne. A villámcsapás vakítóan törte meg a szürkéséget.

A nehéz kövér esőcseppek úgy kopogtatták az ablakokat, mintha mindannyi hazajáró lélek lenne.

Olyan idő volt, amelyre azt szokták mondani: »A kutyát is kár kiverni«.

Némán surrant el egy pár ember. Kicsi kis koporsót hoznak a kerti házból.

Még az Isten is eltakarta azt a fájó sebet. Éget a szégyen, még ha a szerelem által esett is meg. Miért kellett szeretnie? . . .

Aztán ismét látták azt a csoda arany haját. Ismét ott sütkérezett Mária a napon.

Egyet-egyet köhintett és a finom batiszt zsebkendőjét piros rózsák tarkították.

Odatapadt a szeme a kapuhoz. Mintha egy delejes alak vonzotta volna a tekintetét . . .

Hogy borítja el azt a liliom arcot az élet utolsó csepp ereje!

Még el is pirul. De meddig tarthat ez?

Ismét nem látták sokáig.

Végre megáll a házikó előtt az a várva-várt

kocsi és óvatosan, nehogy a kardja megsörrenjen, lépett be a kapun P. báró.

De ni, mintha sirás hallatszanék ki. Örömkönnnyek? Érdemes megtudni. Aztán meg olyan jó leshely az az eleven sövény.

— Megjött már a kedvese, jobban lesz már. Majd beköti a fejét, eltakarja szégyenét, — mondták a jó szomszédok.

— Ni, de itt jön már vissza a boldog huszár. Csak eddig tartott a mulatás? — Csendesen, mint egy szent helyről, tér vissza a kocsihoz.

A szokott hetykeség is hiányzik most és mintha a férfias sápadt arcot vörös foltok borítanák.

— Hahaha! Jól esett a csók — suttoják.

Szürkén takarja be az estalkony a vidéket. Csak az éjji hangversenyzők, a békák és tücskök vetélkednek egymással: ki bírja tovább.

Végre ráborul az éj leple a kis falura is. Az utolsó pislá mécs is, amely úgy világít, mint a szt. János bogár, kialszik.

Nyáron rövidek az éjszakák, így a bakter sem fujja az órákat. Csak a kert házában vonit a hí Bodri szüntelen.

Ki-ki néz egy-egy ember, nincsenek-e rossz emberek a faluban. Ki sejtené, hogy a kis állat Máriát siratja!

A felkelő nap ragyogva veti szét a fényét. Mindegyik telehint arany zománczsal. A napnak is szokatlan fénye van. Mint megannyi gyémántszem török meg a sugara a kert házá ablakán.

Csókolja azt a sápadt, a sokat szenvedett, csalódott szép arcot. Még egyszer beragyogja azt a szinarany haját.

Kinosan zavarja meg a nagy csendet a lélekharang kongása.

Nagy a vesztesége a szegény anyának.

Ott fekszik Mária, a virággal borított ágyon. Nem fáj már a csalódás.

Nincs vágya már többé az önállóságra!

— Egyetlen örömöm, boldogságom! Mivé lett a vágyad? Hová vitt az önállóság?

Kíváncsian kíséri a homokban játszó gyermekcsoport a halottas kocsi.

De milyen borzalmas fekete? És minek jönnek mellette azok a fekete, csunya emberek?

Gyász kocsi! Ott áll már a kert háza előtt, hogy most utoljára kivigye Máriát a háztól oda, az akác-os temetőbe.

Még az éles nyelvek is megilletődnek.

A halál mindet kiegyenlít.

Sirva kíséri a falunépe az emancipáció letört virágát. Letörte egy erős jellem. Miért? Mert vágyott rá, mert kellett az a tiszta, ártatlan virág!

Az neki a dicsősége. Még most is mintajellem!

Hiszen nem lopott — csak egy ártatlan szívet tört meg.

Miért nem bírta ki? Miért kellett bele mennie?

Mert tiszta lelkű volt!

Aztán meg hiszen P. báró még gavallér is. Arról beszél még ma is a kis falunépe, amely sohasem látott olyan pompás temetést.

Bizony még némelyik irigyli is a szép Máriát!

P. L. G.

Szylveszter estéjén.

Irta: Máv Zakariás.

— Ejnye, ellenőr ur, hogy jobb időt nem talált az állomásvizsgálatra, mint éppen ma, a hónap végén. A számadások lezárása...

— Tudom. Számadások lezárása, tenger munka elvégzése és Szylveszter-estély a kaszinóban. Nem is a munka fáj önnek, de az estély. Sajnálom. Nekem is be kell fejeznem a magam kitűzött vizsgálatait. Ön pedig kipótolhatja a mulatságot jövő évben. Akkor is lesz Szylveszter. Most pedig adja elő a bérlajstromokat.

Aki tiltakozott a vizsgálat ellen, az én voltam, nemes Tyukköröm állomásnak a főnöke.

Aki pedig kutyába sem vette ezt az én tiltakozásomat, az vala Szimath ellenőr ur, a locsmáncsi forgalmi főnökségnek állomás-vizsgálója.

Igy esett, hogy december 31-én délután három órakor fogtunk hozzá az állomásvizsgálathoz, ami — tekintve az én kiváló rendszeretemet — a késő éjszakába is benyulhatott vala. Már pedig az én feleségem el volt tökélve, hogy hét órakor megyünk a kaszinói mulatságra. Ez pedig nagyobb szó volt még a Szimath bácsi dohogásánál is.

Esti hat óra felé járt az idő, amikor még felét sem végeztük a kitűzött munkának. A feleségem már üzengetni kezdett, hogy menjek fel én is, mert ő már készül. Ellentmondani, vagy éppen lemondani az elmenésünket nem mertem, mert... nohát nem mertem, punktum. Szimath bácsi pedig, amint látta az én türelmetlenkedésemet, csak annál lassabban piszmogott a sok utasítás, díjszabás, számadás meg egyéb -ás között.

No, ettől ma meg kell szabadulnom, bármibe kerüljön is. Igen ám, de hogyan? Fél óra múlva jön egy tehervonat s ha azzal el nem megy, éjfélig a nyakamon marad, mert más vonat addig nem jön s az öreg módot talál reá, hogy a munkával elpiszmogjon addig. Tehát én is ott ülhetek vele.

Amint így töprengem magamban, tekintetem véletlenül az állomási gólyára esik. Már mint a gyakornokunkra. Egy végtelenül szorgalmas fiú, aki vasszorgalommal igyekezett pótolni azt, amit a természet tehetség dolgában megtagadott tőle. Minden idejét tanulással töltötte; ha pedig nem tanult, hát kopogott a távirógépeken, mert infámisan rossz távirás volt. Hogy minél többet gyakorolhasson, de bennünket sem zavarjon, egy kis billentyűs micsodát adtam a szobájába s azt összekötöttem az irodában lévő írógéppel, hogy halljam, ha otthon gyakorol és azt is, vajjon tisztességesen igyekszik-e kopogni. Erről a tiltott berendezkedésről persze csak mi, állomásbeliek tudtunk. A vezeték jól el volt rejtve holmi »drótosok« (távirda-ellenőrök és felvigyázók) szemei elől.

A gólya most is ott ült az irodában, a táviróasztal mellett és szorgalmasan betűzgette a papírszalagon a sok vonást meg pontot.

— Pardon, ellenőr ur — mondom az öregnek. — Egy percze fel kell nézнем a lakásomba, hogy a vacsora iránt intézkedjem.

— Soká ne maradjon.

— Rögtön itt leszek — s ezzel siettem ki, egyenesen a gyakornok lakásába.

Az ajtó nyitva volt.

Nem telt belé öt-hat perc és már megint

visszakerültem. Ám az irodában nagyot változott ezalatt a helyzet.

Szimath ellenőr a gyakornok mellett állt, ez pedig nagy igyekezettel másolt le valamit a távirógép szalagjáról. Persze úgy tettem magam is, mint akit nagyon érdekel ez a dolog és hangosan olvastam a sürgöny tartalmát, sőt a továbbiakban még diktáltam is a szalagról a gólyának.

Az állt ebben a táviratban, hogy a forgalmi főnökség utasítja Szimath ellenőrt, hogy a 9992. sz. vonattal utazza be a tyukköröm—bubánati vonalat és különösen az Angyaltenyér és Nyakvágó állomások közötti részen a féken tartózkodják; mert már megint sok a panasz, hogy a hegymenetben ismeretlen tettesek sokat rabolnak a kocsikból.

Szimath ellenőr nagyon tisztelte a maga felsőbbiségét. De annyira mégsem tisztelte, hogy ezen parancs olvasása után szidni ne kezdte volna — az istentelenül hideg, havas éjszakát, meg azokat az ismeretlen zsványokat, akik még ilyen szent estén sem átallanak rabolni menni.

— Bizony — mondok — gázság azoktól a hunczfutoktól. Más szegény embernek a Szylveszter estéjét így elrontani.

Szimath bácsi egy kémelelő tekintetet vetett reám, de látva ártatlan arcomat, nem szólt semmit, hanem holmijának összeszedéséhez fogott.

— Ujév után majd folytatjuk. Addig legalább a többi dolgot hozza rendbe, mert különben baj lesz.

Persze biztosítottam, hogy mindent a legnagyobb rendben fog találni. Azután addig tartottam szóval — kötelességem volt — amíg a 9992. számú vonat beérkezett. Nagy buzgóságában Szimath bácsi már itt ült fel egy nyitott fékes kocsira, miközben ő is, meg talán én is, megfélekedtünk arról, hogy a vonat egy hosszú alaguton fog keresztül menni a szomszéd állomásig.

Végre kint volt. Én pedig rohantam fel a lakásomra, azután — hét órákor mégis csak bent voltunk feleségemmel a kaszinóban.

Ugyanekkor — mint később értesültem — Szimath ellenőr ur, az én Szylveszter-estémnek kegyetlen megrontója, ott prüszkölt, köhögött, fuldoklott az alagutban. A vonat is hosszú volt, az alagut is; amellett kapaszkodón mentek fölfelé s az elől dolgozó két masina oly sűrű füsttel töltötte meg az alagutat, hogy aki ehhez hozzá nem volt törődve, az képes lett volna belé is fuladni.

Szimath ellenőr, saját elbeszélése szerint, inkább holtan, mint elevenen, de minden ízében alaposan megfüstölve, került ki az alagutból.

Azt azonban soha sem ő, sem más meg nem tudta, hogy azt a bizonyos távirati rendeletet Szimath ellenőrnek ki adta és honnan, mert a forgalmi főnökség ártatlan volt a dologban.

Én pedig a gyakornokunk saját külön táviróját mindjárt másnap leszereltem.

Ám balvégzetemet én sem kerülhettem el. Egy hét múltán, amikor a félbehagyott vizsgálatot Szimath bácsival folytattuk és befejeztük, minden előkészület és rendezés daczára annyi meghiányolási pontot szedett össze az öreg, hogy azoktól meg én kezdhettem a fuldoklást.

. . . Mintha bizony csak szándékosan tette volna!

A NEKDOTAK.

Ok. Hölgy: Igazi krokodilus-bőr ez?

Kereskedő: Igazi . . . Magam lőttem . . .

Hölgy: De olyan kopottas . . .

Kereskedő: No igen, mert az az ostoba állat sokat mászkált a fákon.

*

Különös alku. Verő. Itt van öt forint, többet nem adok a gebéért.

Lókupecz. Mit? öt forintot? Hisz a bőre többet ér!

Verő. Hát akkor csak adja el másnak bőr nélkül.

*

Hát hol legyen? Féj: Te Száli, ebben az ágyban nodjon sak a poloska!

Feleség: Nodjszerü! Hát hol ledjenek?

*

A századiskolából. Örmester: Mondja meg nekem, Kenyeres, mit csinál, ha belép egy vendéglőbe, a hol egy főlebbvalója ül?

Baka: Oda be se megyek!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. V. Csanakfalu. Nagyon sajnáljuk, hogy nem óhadjunk szerint történt a dolog. A kívánt könyvnek utána nézünk s ha akad ilyesfajta, küldjük. Bélyeget az árvaház javára fordítottuk.

H. G. urnő. Óh igen, van reá egy igen egyszerű mód. Ha olajfestéket vagy lakk által okozott foltokat nem bír másként eltávolítani, vegyen egy rész terpentint olajat és két rész szalmiákszeszt. Az egészet üvegben jól rázza össze, mindaddig, amíg tejszinü keverékké nem válik. Ezt a keveréket azután egy kis rongy segítségével a foltos helyre reákenvén, néhány percz múlva felolvad benne a régi festék vagy lakk s az egész egyszerűen letörölhető.

Anti. Ez is úgy van, mint ama bizonyos választmány, amelyiknek egy új felvétele iránt kellett volna határozni. Az előadó a következő szavakkal jellemezte az ajánlott férfit: Tisztességes, becsületes embernek látszik, csak hogy ezt nehéz reábizonyítani.

Hegyi Endre, Kis Czell, 8 koronát; **Rosenheim István, Sárvár,** 15 korona 42 fillért; **Máté Kertész Mihály, Ujszé-kely,** 16 korona 39 fillért; **Keilbach Miklós, Versecz,** 19 korona 20 fillért; **Stitniczky Sámuel, Nandrasz,** 22 korona 50 fillért; **Tóth Ferencz, Anina,** 23 korona 30 fillért; **Kaczér Dénes, Szombathely,** 32 korona 1 fillért; **Gyalay Gábor, Tószeg,** 56 korona 58 fillért; **Dobos Elek, Szombathely,** 125 korona 80 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk; **Ponikló, Alfréd, Budapest,** szeptember, október és november hónapokra; **Rentka István, Budapest,** október óra, főlöslég 2 korona 40 fillér; **Horváth József, Szombathely,** november és december hónapokra; **Petykovszky Mihály, Rösze,** november és december hónapokra; **Kovács István, Szatmár,** január óra; **Tolnay Győző,** január óra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**